

Piotr SERAFIN

Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Sączu, Polska

ORCID: 0000-0001-5601-8080

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE ZMIAN LUDNOŚCIOWYCH W STANACH ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁNOCNEJ W DRUGIEJ DEKADZIE XXI WIEKU

Streszczenie

Celem artykułu było określenie zmian ludnościowych, zachodzących w ostatniej dekadzie (lata 2010-2020) w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej – trzecim pod względem liczby ludności kraju na świecie. W badaniach wykorzystano spisowe i estymowane dane ludnościowe, pozyskane ze stron United States Census Bureau. Zakres szczegółowo poruszanej problematyki dotyczy zmian liczby ludności, jej struktury, ruchu naturalnego i salda migracji, analizowanych z wykorzystaniem opisujących ich współczynników. Analizy wykazały systematyczny wzrost liczby ludności, przy jednoczesnym spadku rocznych przyrostów populacji i różnicowaniu się składu rasowego. Zaznaczają się coraz silniej procesy starzenia społeczeństwa amerykańskiego, o czym świadczy np. rosnąca mediana wieku i zwiększający się systematycznie udział ludności w wieku 65+. Zmniejsza się liczba urodzeń, maleje dzietność, rośnie liczba zgonów, głównie w ostatnich 2 latach. Zmniejsza się też napływ ludności z zagranicy, co było spowodowane m.in. kryzysem gospodarczym na początku ostatniej dekady i wprowadzanymi ograniczeniami rządowymi. Obserwowane zmiany z różną siłą wpływają na zmianę populacji poszczególnych stanów.

Słowa kluczowe: zmiany populacji, przyrost naturalny, migracje, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

SPATIAL DIFFERENCE OF POPULATION CHANGE IN THE UNITED STATES OF NORTH AMERICA IN THE SECOND DECADE OF THE 21ST CENTURY

Summary

The aim of the article was to determine the population changes taking place in the last decade (2010-2020) in the United States of America – the third most populous country in the world. The study used census and estimated population data obtained from the United States Census Bureau. The scope of the issues discussed in detail concerns changes in the number of population, its structure, vital statistics and migration balance, analyzed with the use of coefficients describing them. Analyzes showed a systematic increase in population, with a simultaneous decrease in annual population growth and differentiation of racial composition. The processes of aging of the American society are becoming more and more pronounced, as evidenced by, among others, the growing median age or the systematically increasing share of the population aged 65+. The number of births is decreasing, the fertility rate is decreasing, the number of deaths is increasing, especially in the last 2 years. The influx of people from abroad is also decreasing, which was caused, among others, by economic crisis at the beginning of the last decade and the introduction of government restrictions. The observed changes affect the change of the population of individual states with varying strength.

Key words: population changes, natural increase, migrations, United States of America.

Wprowadzenie

Zachodzące współcześnie zmiany społeczne i gospodarcze mają swoje źródło m.in. w strukturalnych przeobrażeniach ludnościowych. Światowa populacja do ok. 1990 roku wykazywała znaczne tempo przyrostu, szacowane na ok. 2% rocznie, a w kolejnych dekadach tempo to zaczęło się zmniejszać na skutek spadku współczynnika urodzeń oraz współczynnika dzietności, osiągając obecnie poziom ok. 1%. Demograficzną cechą, charakterystyczną dla wszystkich państw na świecie, jest wydłużanie przeciętnego trwania życia (Holzer, 2003), a wzrost populacji jest częściowo spowodowany spadkiem śmiertelności. W 2018 roku po raz pierwszy w historii rozwoju ludnościowego świata liczebność osób w wieku powyżej 65 lat przewyższyła liczbę dzieci poniżej 5. roku życia (ONZ, 2019a; 2019b). Wprawdzie proces starzenia się ludności jest raportowany w dokumentach Departamentu Spraw Gospodarczych i Społecznych ONZ w skali całej populacji, co widoczne jest w zwiększeniu udziału ludności w wieku starszym (65+) z 6% w 1990 roku do 9% w 2019 roku, to jednak – biorąc pod uwagę zarówno mierzoną, jak i prognozowaną wartość współczynnika obciążenia osobami starszymi – rysujący się obraz sytuacji jest szczególnie niekorzystny w Europie (ONZ, 2019a). W skali świata średnia długość życia osiągnęła 72,8 lat w 2019 roku, co stanowi wzrost o prawie 9 lat od 1990 roku, a szacunki na rok 2050 wskazują wartość 77,2 lat. Po spadku śmiertelności wzrost populacji trwa tak długo, jak długo płodność utrzymuje się na wysokim poziomie, a kiedy zaczyna ona spadać – dynamika rocznych przyrostów zmniejsza się (*World Population Prospects 2022. Summary of Results*, 2022).

Wymienione procesy dotyczą zarówno państw rozwijających się, jak również rozwiniętych, chociaż w przypadku tych pierwszych nie zawsze za dynamicznym przyrostem demograficznym będzie nadążał ich wzrost ekonomiczny. W krajach rozwiniętych spowolnienie tempa przyrostu ludności będzie mocniej rzutowało m.in. na zasoby i strukturę siły roboczej (Mester, 2017). Struktura demograficzna oddziałuje natychmiastowo oraz bezpośrednio na dynamikę wzrostu gospodarczego – mierzoną wysokością PKB na mieszkańca – a tym samym na standard życia poszczególnych nacji. Wpływa także na strukturę popytu, która przy starzejącej się populacji przesuwana się silniej w kierunku działań relatywnie nisko produktywnych, związanych z dziedziną usług i szeroko rozumianej ochrony zdrowia (Florczak, Przybyliński, 2016). Problemem staje się nienadążający za wzrostem długości życia wiek emerytalny, a w konsekwencji rosnące wydatki obywateli na zdrowie i zwiększające się publiczne transfery emerytalne, które mogą przełożyć się na obniżenie poziomu oszczędności i inwestycji (Goodhart, Pradhan, 2017). Dokonujące się zmiany w zakresie poziomu, jakości życia i świadomości społecznej, działając na zasadzie sprzężenia zwrotnego, wzmacniają strukturalne przeobrażenia demograficzne (Biały, Długosz, 2015).

W warunkach gospodarki rynkowej badania demograficzne są dość ważne dla podejmowania decyzji politycznych i gospodarczych, wspieranych analizami, ocenami, a także opracowaniami kreślącymi perspektywę rozwojową. Czynniki demograficzne są uznawane za istotne determinanty, wpływające na poziom nierówności dochodowych. W szczególności wykształcenie oddziałuje na ich zróżnicowanie bardziej niż struktura wiekowa czy skład rasowy populacji (Bishop, Formby, Smith, 1997). Także liczba posiadanego potomstwa zależy obecnie od motywacji i decyzji par, funkcjonujących w dynamicznie zmieniającym się środowisku ekonomicznym, społecznym i politycznym.

Wzajemne relacje między zjawiskami urodzeń, zgonów, napływu i odpływu oddziałują na zmiany liczby ludności i proces starzenia. Dotyczy to również największej gospodarki świata – Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Przewiduje się, że po 2030 roku populacja tego kraju będzie rosła powoli, znacznie się zestarzeje i stanie się bardziej zróżnicowana rasowo oraz etnicznie, a imigracja przewyższy malejącą nadwyżkę urodzeń nad zgonami, stając się głównym czynnikiem wzrostu liczby Amerykanów (Vespa, Armstrong, Medina, 2020).

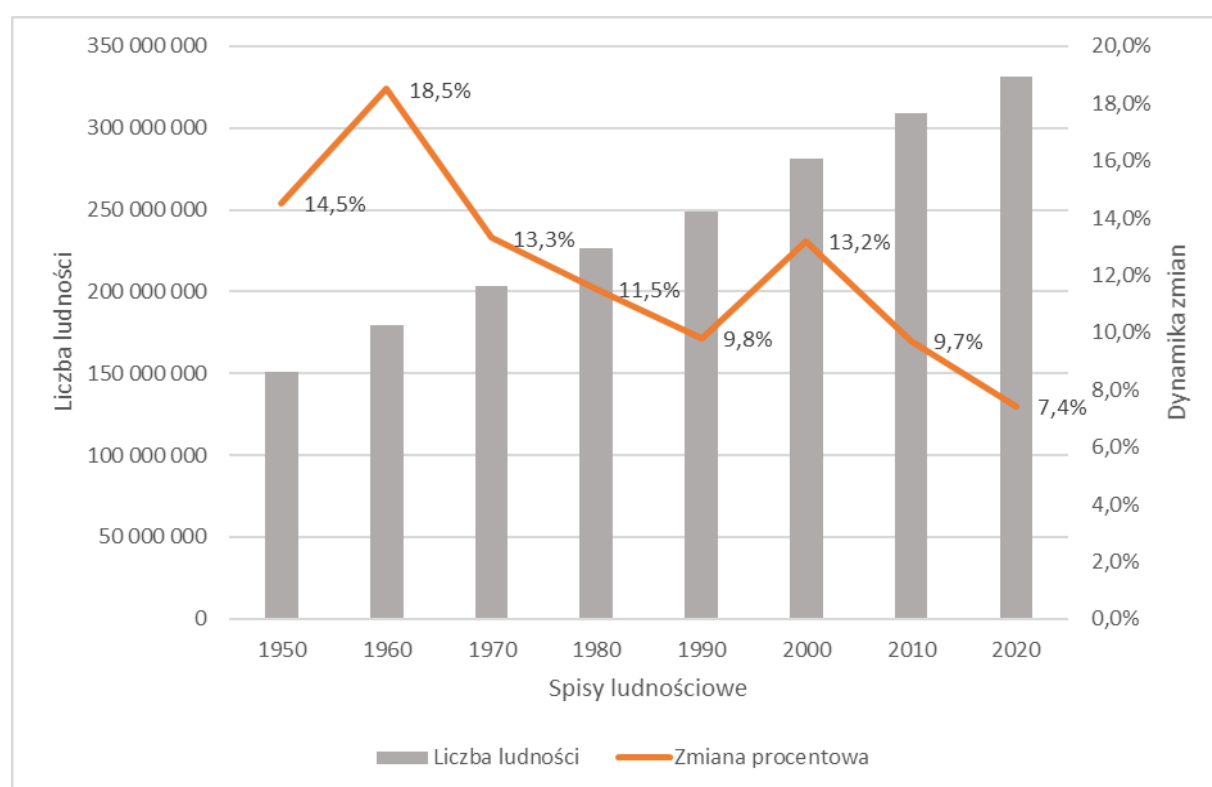
Celem artykułu jest zaprezentowanie zmian ludnościowych zachodzących w ostatniej dekadzie (lata 2010-2020) w trzecim pod względem ludności kraju na świecie, w kontekście prognozowanych procesów demograficznych. Zakres szczegółowo poruszanej problematyki dotyczy zmian liczby ludności, jej struktury, składowych przyrostu rzeczywistego – ruchu naturalnego i salda migracji, analizowanych na poziomie stanów, z wykorzystaniem opisujących ich współczynników. Bazę statystyczną stanowią dane pozyskane ze stron internetowych U.S. Bureau of the Census (Biuro Spisu Ludności) i krajowego Głównego Urzędu Statystycznego. Tam, gdzie było to możliwe odwoływano się także do najnowszych danych i przytaczano w uzasadnionych przypadkach dane starsze, ilustrujące opisywane zjawiska.

Problematyka demograficzna dotycząca zmian ludnościowych na obszarze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, jak też ich konsekwencji społecznych i gospodarczych w literaturze amerykańskiej jest przedmiotem licznych artykułów, opracowań oraz raportów. Bazowy materiał empiryczny jest udostępniany w ramach obszernego zbioru statystyk dotyczących społecznej, politycznej oraz gospodarczej organizacji Stanów Zjednoczonych, wydawanych przez rządową agencję – U.S. Bureau of the Census, odpowiedzialną za przeprowadzanie spisów powszechnych. Wyniki kolejnych spisów pomagają zarządzać setkami miliardów dolarów z funduszy federalnych, w tym dotacji i wsparcia dla stanów, hrabstw, jak również społeczności, które są wydawane przez następną dekadę, a znajdują zastosowanie w wielu działaniach związanych z planowaniem m.in. w szkołach, opiece zdrowotnej, biznesie, a także mają wpływ na przydzielanie miejsc w Izbie Reprezentantów i prognozy populacji. Najstarsze statystyki, opracowania i raporty pochodzą z lat 70. XIX wieku, lecz są aktualizowane po każdym spisie i regularnie publikowane. Dane spisowe służą szacowaniu dynamiki zmian populacji, prowadzeniu prognoz i ocen zachodzących procesów demograficznych, społecznych oraz gospodarczych, prezentowanych w publikacjach Biura (*Publikacje spisowe*, 2022) oraz przez niezależnych badaczy. Ciekawym obszarem analiz stały się same wyniki spisowe i poprawność ich zbierania (Robinson i in., 1993; O'Hare, 2019; Johnson, 2022). Często podejmowaną problematyką w Stanach Zjednoczonych są przemiany demograficzne i ich implikacje (Taeuber, Taeuber, 1958; Taeuber, 1967; Brown, 1984; Morrow-Jones, 1991; Fonseca, Wong, 2000). W analizach procesów demograficznych w Stanach Zjednoczonych ważną rangę nadaje się kwestii drugiego przejścia demograficznego, czym w ostatnich latach zajmowali się R.J. Lesthaeghe oraz L. Neidert (2006), chociaż zjawisko to pierwotnie było uznawane za przebiegające odmiennie w populacji amerykańskiej (Carlson, 2005). Wiąże się ono ściśle ze zmianami we wzorcach płodności małżeńskiej (Smith, 2019). Zanim spis ludności z 2000 roku wprowadził sprawdzanie więcej niż jednej kategorii rasowej, pojawiła się literatura dotycząca tożsamości wielorasowej (Childs, 2006; Holloway i in., 2009; Rockquemore,

Brunsmas, 2008; Yancey, Lewis, 2009). Wśród ważnych zagadnień podnoszonych od dekady są także kwestie starzenia się społeczeństwa i różnicowania rasowego (CRS Report for Congress, 2011; Ortman, Velkoff, Hogan, 2014; Johnson, Lichter, 2016).

1. Populacja i rozmieszczenie ludności Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej

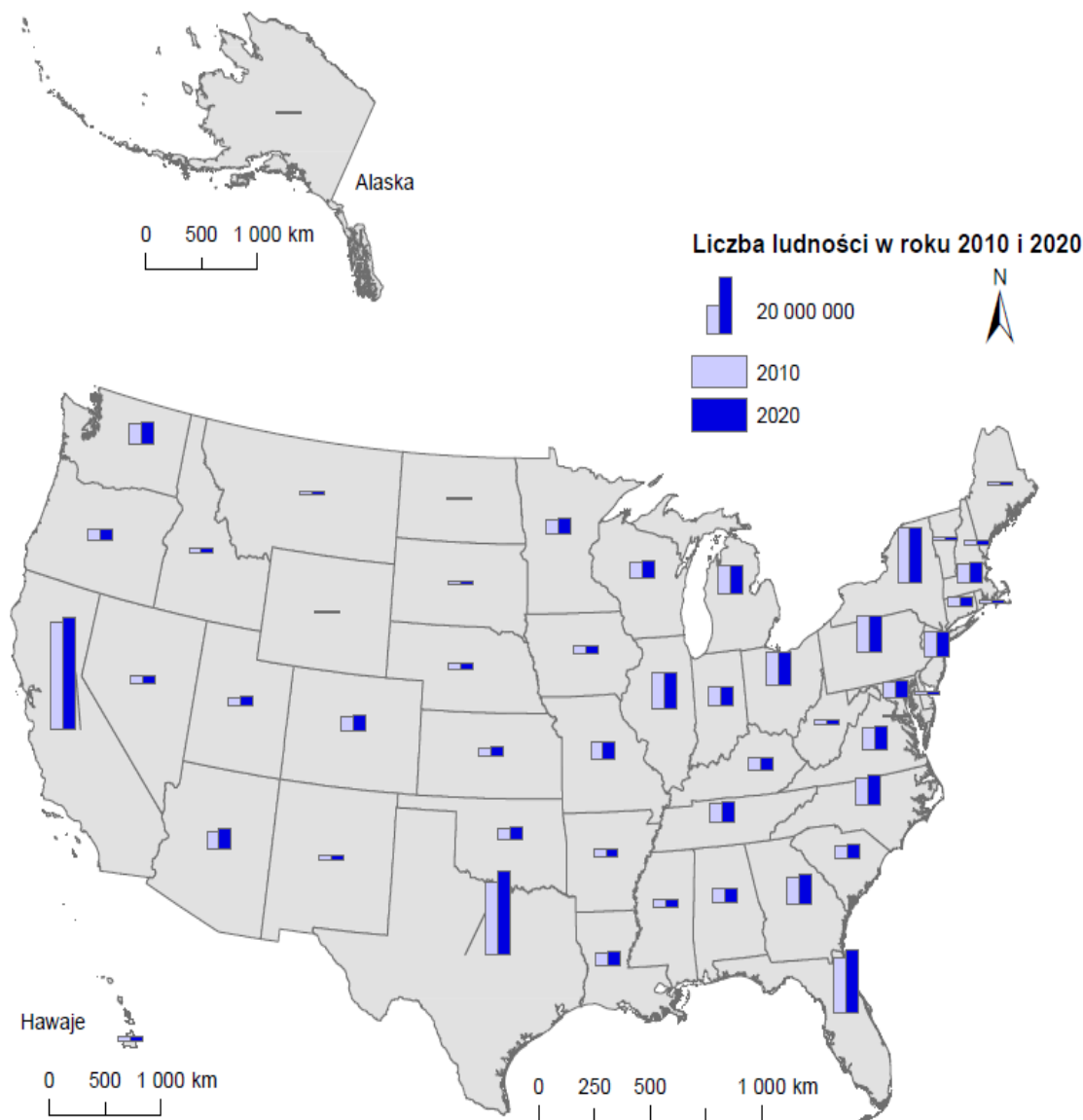
W rankingach ludnościowych Stany Zjednoczone Ameryki Północnej zajmują od lat 50. XX wieku stałą – trzecią – lokatę, choć ich populacja jest 4-krotnie mniejsza od Chin oraz Indii (*Rocznik demograficzny 2021*, 2021). Liczba ludności tego państwa wykazywana w wynikach poszczególnych spisów ludnościowych stopniowo zwiększa się. W roku 2000 było to 281,4 mln osób, w 2010 roku – 309,3 mln, a w 2020 roku – 331,4 mln, co stanowi obecnie 4,2% ludności świata (rysunek 1).

Rysunek 1. Przyrost i dynamika zmian ludności Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w latach 1950-2020 według danych spisowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Historical Population Change Data (1910-2020).

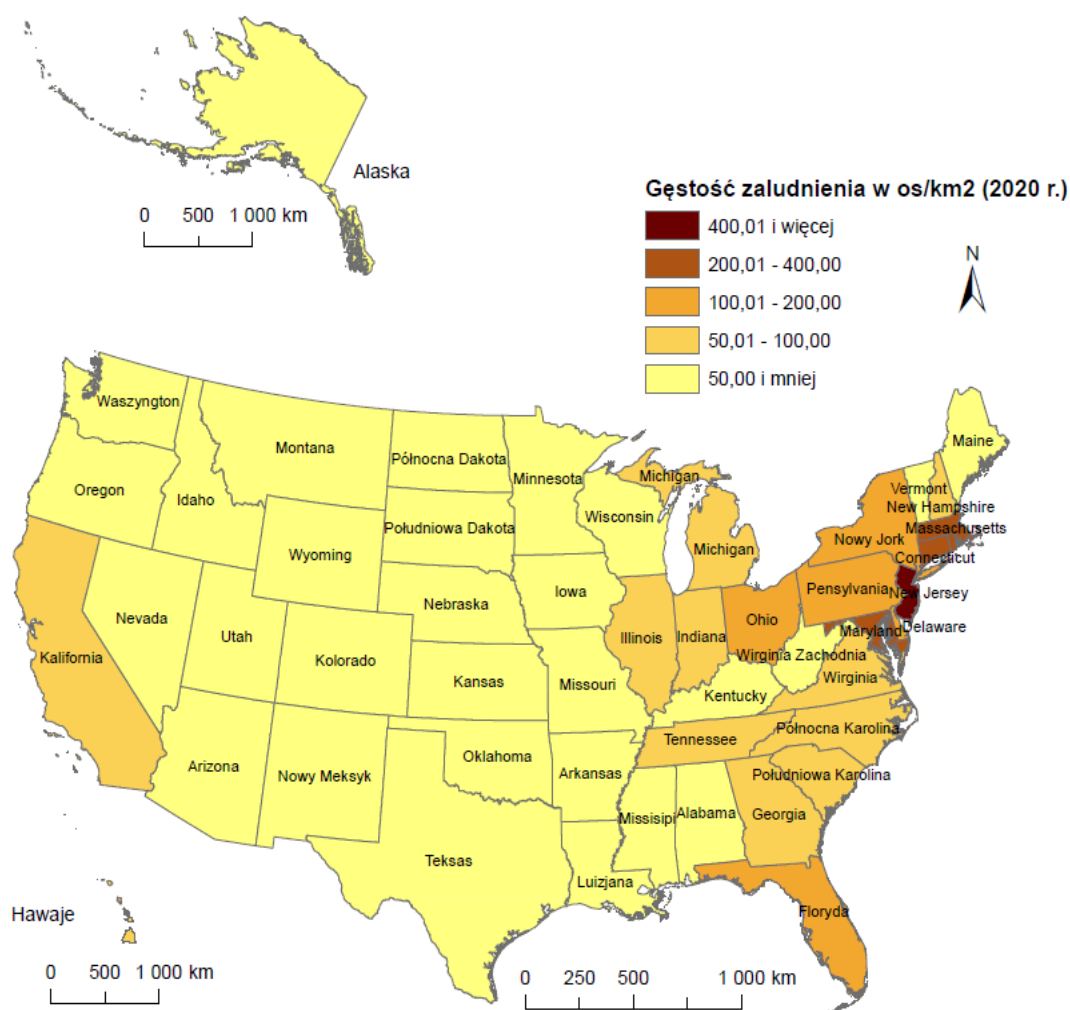
Dekadę 2010-2020 wyróżnił najniższy przyrost populacji (o 7,4%), który był równie niski jak za lata 1930-1940 (7,3%), tj. dekadę Wielkiego Kryzysu. Analizując dynamikę zmian ludnościowych w ostatniej dekadzie, ubytek ludności zanotowały trzy stany: Zachodnia Wirginia (-3,2%), Missisipi (-0,2%) oraz Illinois (-0,1%). Pozostałe 47 stanów i Dystrykt Kolumbii zwiększyły swoje populacje, z czego największe przyrosty dotyczyły: Utah (18,4%), Idaho (17,3%), Teksasu (15,9%), Północnej Dakoty (15,8%) i Nevady (15,0%). Roczne tempo przyrostu ludności, wyrażone współczynnikiem wzrostu populacji w ciągu ostatnich 30 lat, wykazuje tendencję spadkową (z wartości 1,39% w 1992 roku do 0,73% w roku 2021). Spowolnienie to jest częścią długofalowego trendu, związanego ze starzeniem się białej populacji kraju, spadkiem dzietności i imigracji.

Rysunek 2. Liczba ludności Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym w latach 2010 i 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

W grupie najludniejszych stanów na pierwsze miejsce wysuwa się Kalifornia (39,5 mln osób), a kolejne to: Teksas (29,1 mln), Floryda (21,5 mln) Nowy Jork (20,2 mln) i ze znacząco mniejszą populacją Pensylwania (13,0 mln). Poniżej 1 mln mieszkańców mają takie stany, jak: Delaware (989,9 tys.), Południowa Dakota (886,6 tys.), Północna Dakota (779,1 tys.), Alaska (733,4 tys.), Dystrykt Kolumbii (689,5 tys.), Vermont (643,1 tys.) i Wyoming (576,8 tys.) (rysunek 2). Rozmieszczenie ludności na terenie państwa jest nierównomierne – 86% (w 2020 roku) populacji zamieszkuje obszary miejskie (Komunikat prasowy, 2021), o czym zadecydowały czynniki historyczne (europejska kolonizacja), warunki środowiskowe i rozwój gospodarczy poszczególnych stanów.

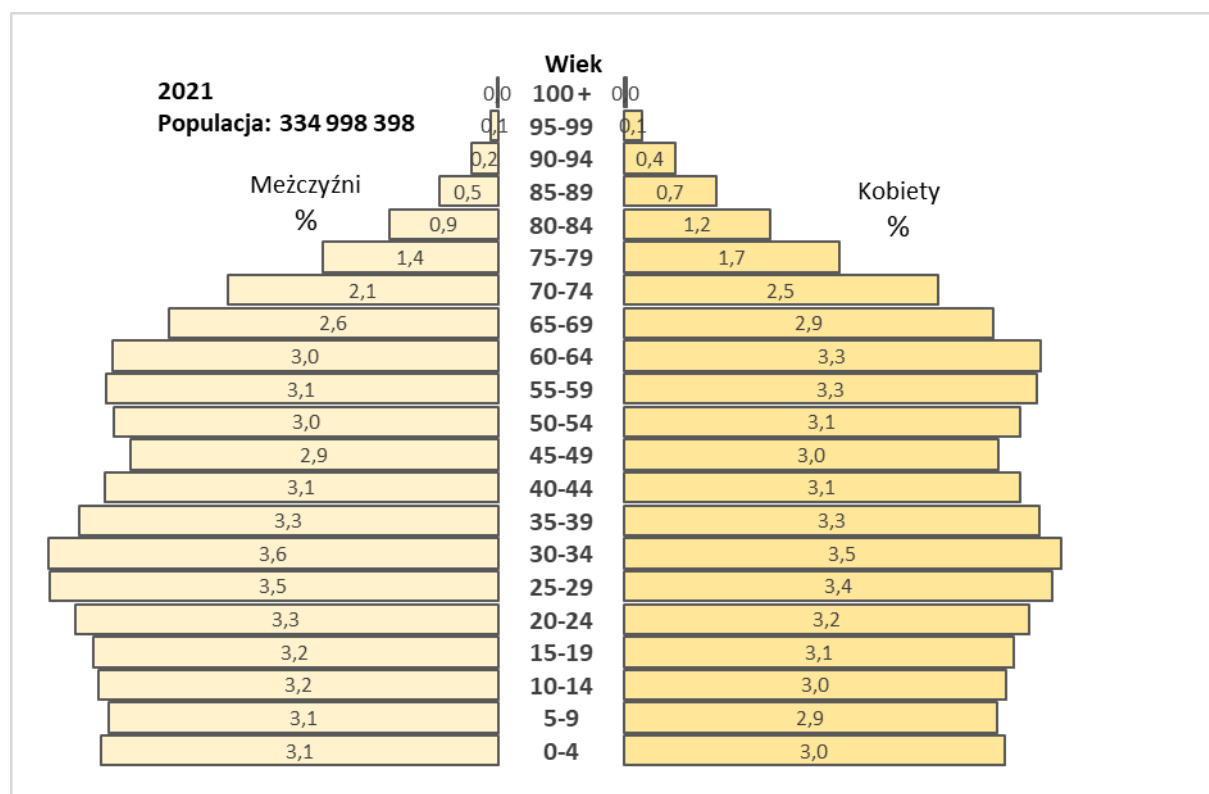
Rysunek 3. Gęstość zaludnienia Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym za rok 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Średnia gęstość zaludnienia Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej za 2020 rok wyniosła 34,9 os./km², co lokuje je w grupie państw o niskiej gęstości, choć wartość ta rośnie (w 1980 roku wynosiła 24,8 os./km²). Najgęściej są zaludnione wybrzeża północno-wschodnie, ponadto rejon Wielkich Jezior, dolina Missisipi, wybrzeże Kalifornii, Floryda i południowo-wschodni Teksas (rysunek 3). Najwyższą gęstością charakteryzował się Dystrykt Kolumbii (4470,1 os./km²), mający tylko 177 km² powierzchni. Przykładami stanów o wysokich wartościach gęstości są: New Jersey (454,0 os./km²), Rhode Island (375,2 os./km²), Massachusetts (328,4 os./km²), Connecticut (276,2 os./km²) i Maryland (236,7 os./km²). Niskie wartości (poniżej 10 os./km²) notują stany położone w Kordylierach: Nevada, Nebraska, Idaho, Nowy Meksyk, Montana, Wyoming oraz północne stany prerii – Południowa i Północna Dakota. Skrajnie niską gęstość zaludnienia ma Alaska (0,5 os./km²). W centralnej części gęstość wzrasta na wschód od Gór Skalistych. Gęstość zaludnienia jest związana z migracjami wewnętrznymi, czego przykładem może być jej wzrost wywołany obserwowanym od lat 60. i 70. XX wieku przemieszczaniem się ludności na Florydę czy do Kalifornii.

2. Struktura wieku i płci społeczeństwa Stanów Zjednoczone Ameryki Północnej

Wraz z wiekiem, którego analizy są elementem większości badań demograficznych, zmianie ulegają m.in. takie cechy społeczności, jak: aktywność ekonomiczna, płeć, zdolność do reprodukcji, ryzyko chorób i zgonów czy skłonność podejmowania migracji. Dla poszczególnych cech ich charakterystyki zależą od ujęcia udziału istotnych subpopulacji w całej zbiorowości (Frątczak, 2010). Obraz struktury ludności Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w 2021 roku, według wieku oraz płci, prezentuje rysunek 4.

Rysunek 4. Piramida wieku Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w 2021 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Na piramidzie zaznaczają się roczniki pochodzące z powojennego wyżu i jego echa, przedzielone pokoleniami urodzonych w okresach niżów demograficznych. Obecnie najliczniejsze grupy stanowią urodzeni pod koniec lat 80. i na początku 90. XX wieku – tzw. pokolenie milenialsów, które przewyższyło liczebnie populację pokolenia Baby boomers – urodzonych między 1946 a 1964 rokiem. W strukturze ludności osoby poniżej 18. roku życia stanowią 22,2% populacji państwa.

Strukturę płci Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej do ok. połowy XX wieku cechowała przewaga liczby mężczyzn. Udział mężczyzn w latach 80. i 90. zmniejszył się i wynosił ok. 48,7% (kobiet odpowiednio – 51,3%), co przekładało się na średnią wartość współczynnika feminizacji na poziomie 105 kobiet na 100 mężczyzn. Miary te obecnie wynoszą: 49,3% dla mężczyzn i 50,7% dla kobiet (2021), co daje współczynnik feminizacji o wartości 102,9. W większości stanów przeważają kobiety, a jedynie w 10 mężczyzn (są to stany: Alaska, Północna Dakota, Wyoming, Utah, Południowa Dakota, Kolorado, Nevada, Idaho, Hawaje i Montana).

Strukturę wiekową ludności Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej do ok. połowy XX wieku cechowała przewaga roczników młodych. W 2020 roku liczba dzieci w wieku poniżej 15 lat wyniosła ok. 61,5 mln. Wzrosła ona o blisko 310 tys. w stosunku do 2011 roku, ale jej udział procentowy w całej populacji zmniejszył się o 1,4 p.p. (tabela 1).

Tabela 1

Biologiczne grupy wiekowe w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w latach 2011 i 2020

Wiek	2011		2020	
	Liczba osób	Udział %	Liczba osób	Udział %
0-14 lat	61 200 649	19,8	61 510 603	18,4
15-64 lata	207 642 793	67,1	215 645 373	64,4
65 lat i więcej	40 478 224	13,1	57 842 422	17,3
Razem	309 321 666	100,0	334 998 398	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Podobnie sytuacja wyglądała w 2020 roku w grupie osób między 15. a 64. rokiem życia, gdzie w wartościach bezwzględnych notowany był wzrost o nieco ponad 8 mln osób względem roku 2011, przy czym pomiędzy rokiem 2011 a 2020 udział tej grupy spadł o 2,7 p.p. Wartości charakteryzujące zmiany w najstarszej grupie osób – 65 lat i więcej – świadczą o procesie starzenia się ludności. Obserwowany z roku na rok wzrost tej populacji wynika z jej zasilania przez coraz liczniejsze roczniki osób urodzonych w latach 50. XX wieku. Udział ludności tej grupy wiekowej w ogólnej populacji jest określany wskaźnikiem starości. W 2020 roku wyniósł on 17,3% (w 1990 roku osoby w starszym wieku stanowiły 13,1% ludności). Z powodu wykazanych przesunięć w strukturze wieku ludności od kilku lat zmniejsza się odsetek osób w tzw. wieku dorosłym (15-64 lata). Rośnie też liczebność osób sędziwych (w wieku 80 lat i więcej) – w 2020 roku stanowiły one grupę nieco ponad 13,5 mln osób, tj. więcej o 2,2 mln osób względem 2011 roku. Przytoczone dane świadczą również o niekorzystnych zmianach współczynnika obciążeń demograficznych, zwłaszcza w odniesieniu do jego cząstkowych miar.

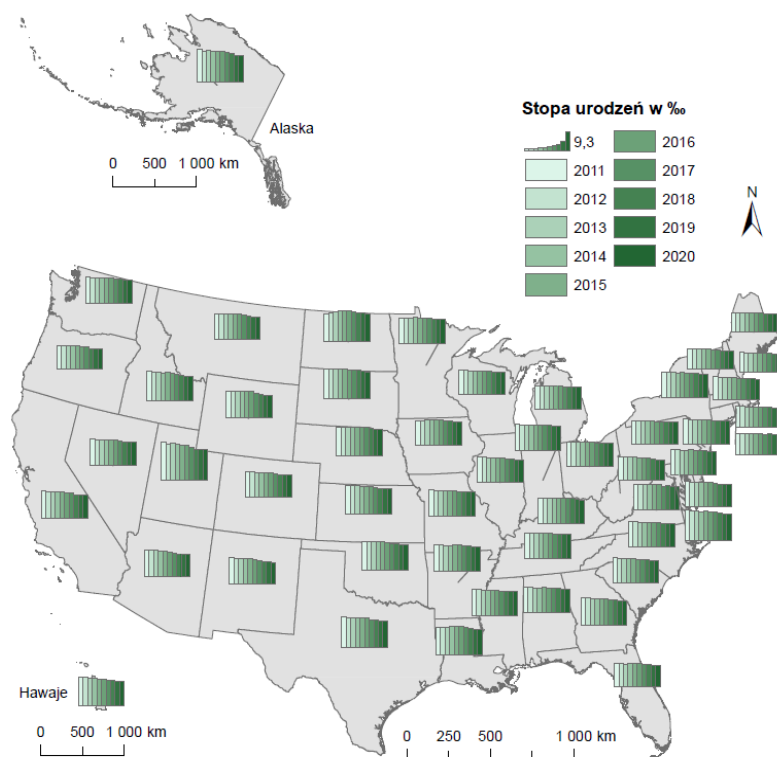
Od początku lat 60. XX wieku rośnie mediana wieku, która w 1960 roku była szacowana na 31,8 lat. W 2021 roku statystyczny mieszkaniec Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej miał przeciętnie prawie 38,8 lat, przy czym największy przyrost roczny – o 0,3 roku – nastąpił w ostatnim roku (Komunikat prasowy 2, 2022).

3. Analiza zmian w ruchu naturalnym, migracjach i przyroście rzeczywistym Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej

Obserwacja zmian liczby urodzeń, podobnie jak liczby zgonów, ma znaczenie dla określania wielkości przyrostu naturalnego oraz szacowania wartości współczynnika przyrostu naturalnego, stosowanego do porównań czasowych i przestrzennych. Zmiany współczynnika urodzeń na danym obszarze są zależne m.in. od płci i wieku ludności zamieszkującej ten obszar, przy czym ważną rolę przypisuje się liczebności populacji w wieku rozrodczym i dominującym zachowaniom prokreacyjnym. Analiza zmian współczynnika urodzeń jest istotnym czynnikiem, brany pod uwagę przy zarządzaniu systemem instytucjonalnej opieki i wczesnej edukacji dla dzieci poniżej obowiązkowego wieku szkolnego, jak też w wieku szkolnym.

Najwięcej urodzeń notuje się w Kalifornii, Teksasie, Nowym Jorku i na Florydzie – w roku 2020 było to odpowiednio: 448,1 tys., 378,3 tys., 220,3 tys. i 219,9 tys. dzieci. Wielkości te nie przekładają się jednak szczególnie korzystnie na współczynnik przyrostu naturalnego. W analizowanej dekadzie współczynnik urodzeń zmniejszył się w każdym z 51 stanów (rysunek 5).

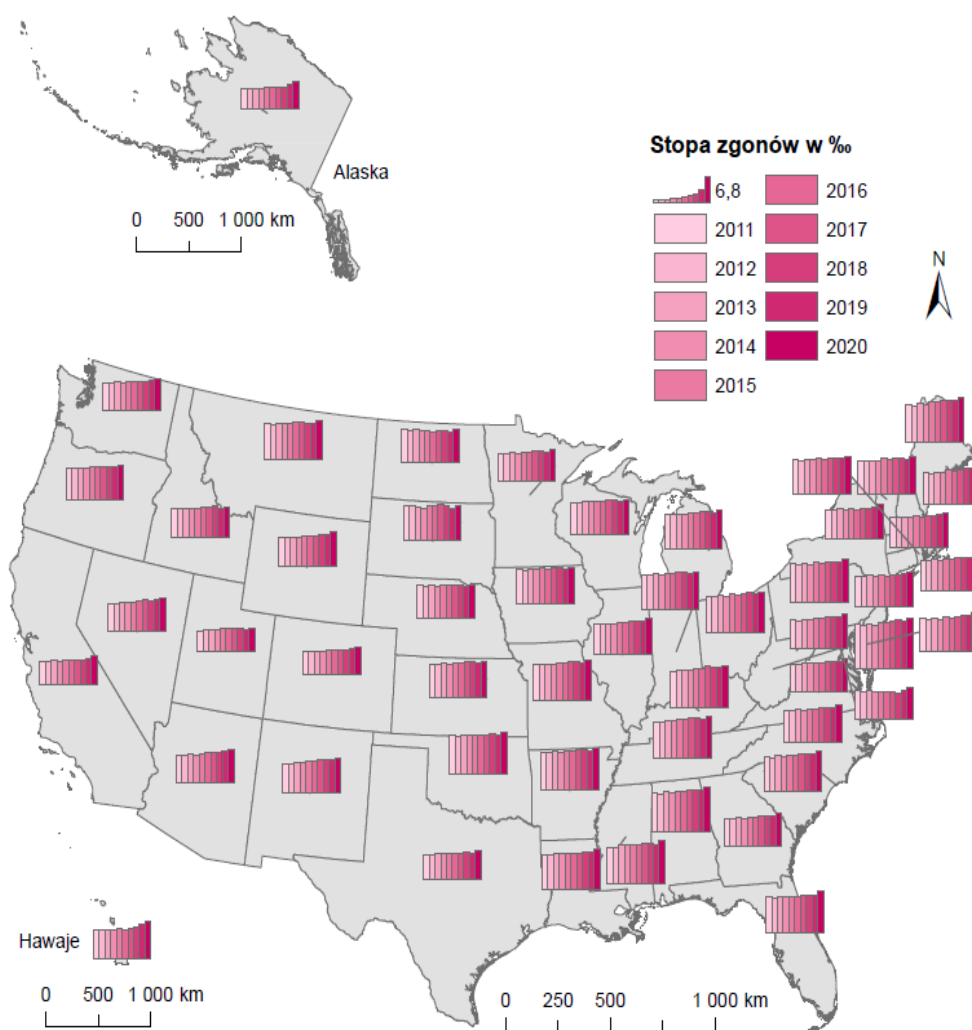

Rysunek 5. Współczynnik urodzeń Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Pozostawał on w 2020 roku najwyższy w stanach: Utah (14,8‰), Północna Dakota (13,7‰), Alaska (13,3‰), Południowa Dakota (13,1‰) i Teksas (13,0‰), choć w Utah zaznaczył się najwyższy ubytek jego wartości w ciągu analizowanej dekady. Najmniej korzystnie wypadły stany północno-wschodnie: Maine (9,1‰), New Hampshire (8,8‰) i Vermont (8,5‰).

Przebieg zmian współczynnika zgonów jest istotnie zależny od czynników genetycznych, a także wieku i płci. Pośrednio świadczy o warunkach zdrowotnych, ekonomicznych i środowiskowych w miejscu zamieszkania oraz rzutuje na działalność w sferze profilaktyki zdrowotnej. O ile w przypadku lat 2011-2019 zwiększanie się liczby zgonów było wyjaśniane takimi czynnikami, jak: choroby cywilizacyjne, otyłość, narkotyki, przestępczość, wypadki czy samobójstwa, to w roku 2020 doszedł jeszcze dodatkowy czynnik – ogólnoswiatowa pandemia COVID-19. Po wybuchu pandemii zgony w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej wzrosły o 19% (zmiana 2019-2020), co zostało uznane za największy skok śmiertelności od 100 lat. COVID-19 stał się trzecią najczęstszą przyczyną zgonów, przewyższając wszystkie inne powody, z wyjątkiem chorób serca i nowotworowych (Sabo, Johnson, 2022). W latach 2020-2021 liczba zgonów wzrosła znacznie mniej – o 0,82%.

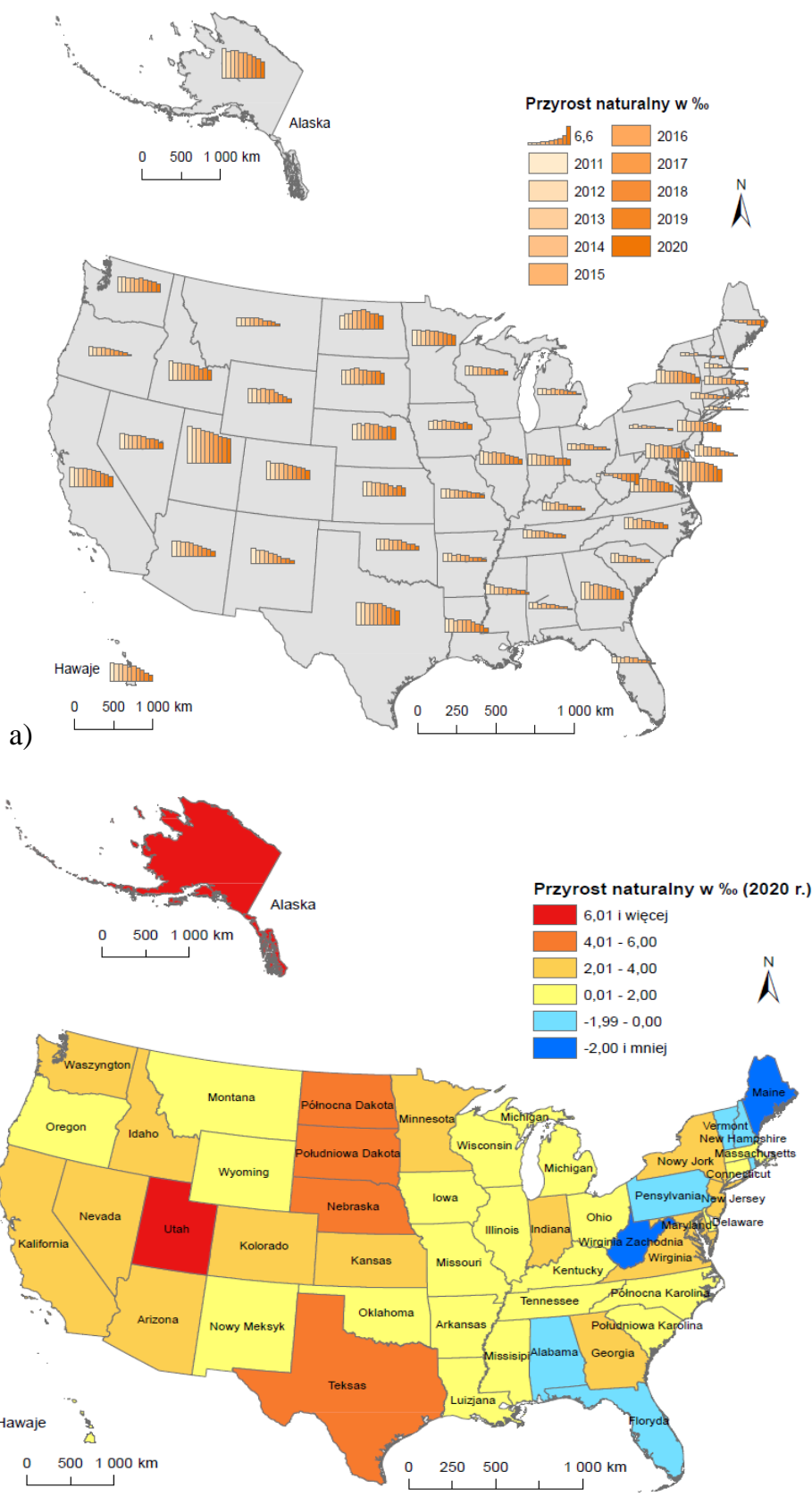

Rysunek 6. Współczynnik zgonów Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym w latach 2011-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

W przekroju stanowym w 2020 roku najwyższe współczynniki zgonów dotknęły środkową i wschodnią część Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej: Zachodnią Wirginię (13,6%), Alabamę (11,9%), Maine (11,5%), Missisipi (11,4%), Pensylwanię (11,2%), Arkansas (11,2%) Kentucky (11,1 %) (rysunek 6). Długotrwały, utrzymujący się spadek natężenia urodzeń, przy zwiększającym się natężeniu zgonów, wzmacnia proces starzenia się społeczeństwa, ujawniający się względny wzrost liczby osób starszych (powyżej 60. roku życia) (Holzer, 2003).

Współczynnik przyrostu naturalnego od 2007 roku (6,3‰) sukcesywnie zmniejszał się, osiągając w 2019 roku wartość 2,7‰, a w roku 2020 – na skutek znacznego wzrostu współczynnika zgonów, wywołanego pandemią COVID-19 – obniżył się do wartości 0,6‰. Spadek w ostatniej dekadzie zaznaczył się we wszystkich stanach (rysunek 7a). Przy czym o ubytku naturalnym w 2020 roku można mówić w przypadku stanów: Zachodnia Wirginia (-3,8‰), Maine (-2,5‰), Vermont (-1,3‰), New Hampshire (-0,8‰), Pensylwania (-0,7‰), Floryda (-0,5‰) i Alabama (-0,3‰) (rysunek 7b).

Rysunek 7. Współczynnik przyrostu naturalnego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym: a) w latach 2011-2020, b) za 2020 rok.

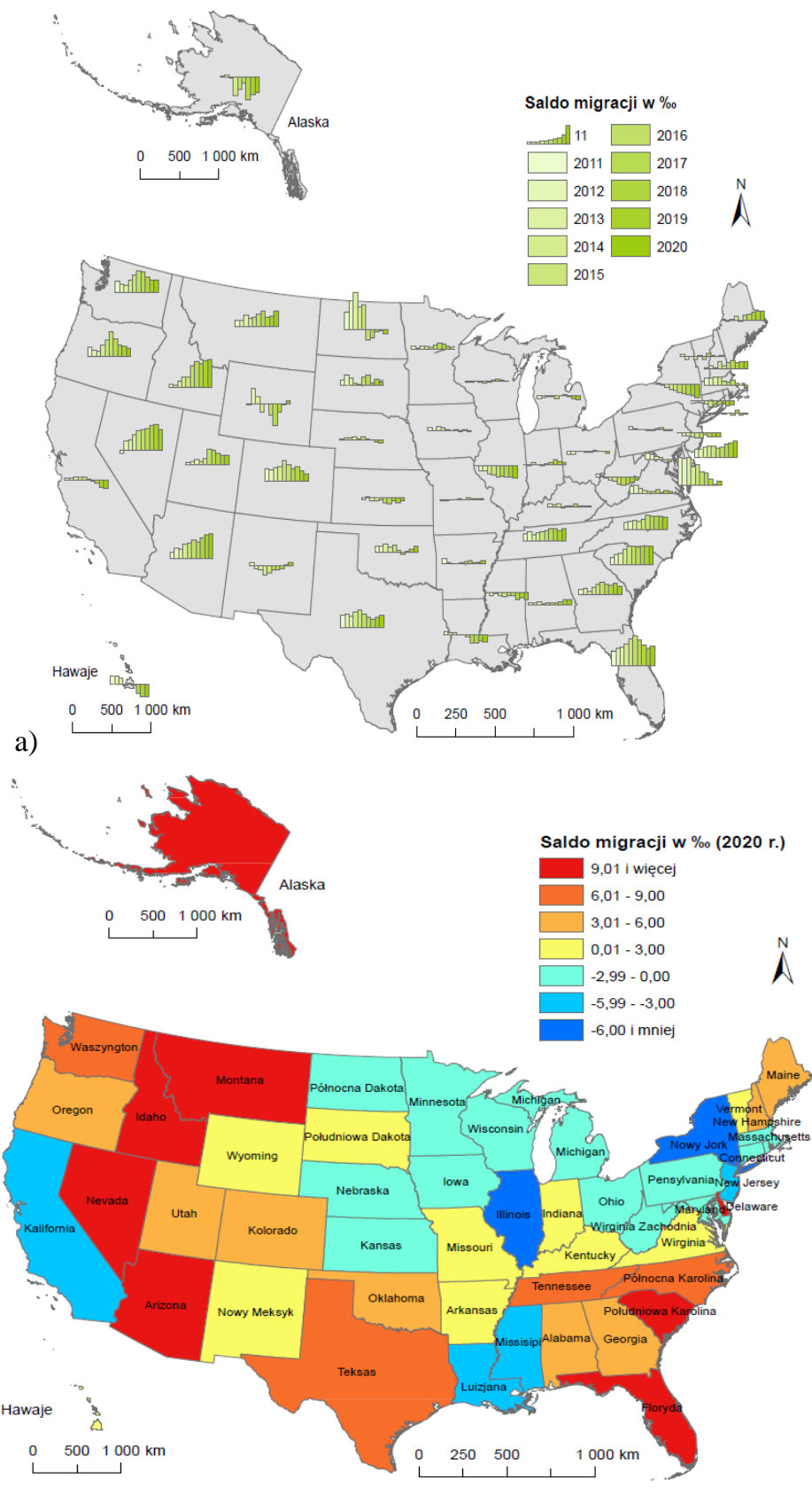
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Przyczyny obserwowanego spadku związane są również z niską płodnością. Współczynnik dzietności w XXI wieku zmniejsza się – w 2000 roku wyniósł 2,06, w 2010 – 1,93, a w 2021 roku – 1,73, co jest poniżej wartości 2,1, uważanej za wskaźnik zastępowalności pokoleń. Wynik ten został osłabiony pandemią, która także przyczyniła się do spadku liczby urodzeń.

Procesy migracyjne nabrały szczególnego znaczenia w dobie globalizacji. Znoszenie barier w swobodnym przepływie kapitału finansowego i dóbr prowadzi do swobodnego przepływu osób (Freeman, 2007). Historycznie analizując migracje na kontynencie północnoamerykańskim, podkreślić należy silny wpływ na obecną strukturę i liczebność Amerykanów swobodnej migracji ludności spoza kontynentu, ograniczanej stopniowo od 1920 roku. Konsekwencją współczesnego napływu z zagranicy jest aktualny skład rasowy, prezentowany w wynikach spisu ludności z 2020 roku, w którym dominuje ludność biała (235,4 mln). Ludności czarnoskórej lub Afroamerykanów było ok. 46,9 mln, azjatyckiej – 24 mln, a Indian i rdzennych mieszkańców Alaski – 9,7 mln. Osobną grupą wielorasową są Latynosi – liczący w ostatnim spisie 62,1 mln osób (Komunikat prasowy 1, 2021).

Współczesna polityka Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w zakresie stałej imigracji opiera się na łączeniu rodzin, przyjmowaniu imigrantów o specjalnych umiejętnościach, ochronie uchodźców i zróżnicowaniu przyjęć w zależności od kraju pochodzenia. Ważnym elementem przyrostu ludnościowego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej są imigranci przybywający głównie z Ameryki Łacińskiej i Azji. Współcześnie niemal 14% populacji Amerykanów urodziło się za granicą, w porównaniu z zaledwie 5% w 1965 roku. O randze napływu ludności do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej świadczy jej rola w rozwoju gospodarczym. Od 2010 roku nieco zmniejszył się napływ ludności z zagranicy, co było spowodowane przede wszystkim kryzysem gospodarczym na początku dekady oraz wprowadzonymi ograniczeniami rządowymi.

Korzystny obraz salda migracji za okres 2011-2020 dotyczy takich stanów, jak: Idaho (17,1‰ w 2020 roku), Arizona (15,6‰) i Nevada (12,8‰), gdzie w ciągu dekady wartość napływu nad odpływem zwiększała z roku na rok (rysunek 8a). W przypadku Florydy trend wzrostowy dotyczył lat 2011-2016, po czym osłabł. Stany odznaczające się obecnie (rok 2020) znaczącą przewagą odpływu ludności nad jej napływem, w przeważającym okresie ostatniej dekady to: Alaska (-9,4‰ – w 2020 roku), Nowy Jork (-8,7‰), Illinois (-8,1‰) oraz Hawaje (-7,9‰). Ciekawym przykładem stanu o ujemnym bilansie migracji jest Kalifornia (-5,4‰ – w 2020 roku), czego jedną z przyczyn są wysokie koszty mieszkaniowe, o których informują osoby opuszczające ten stan. Wyjeżdżający stąd Amerykanie charakteryzują się też niższymi dochodami i niższym poziomem wykształcenia niż osoby wprowadzające się.

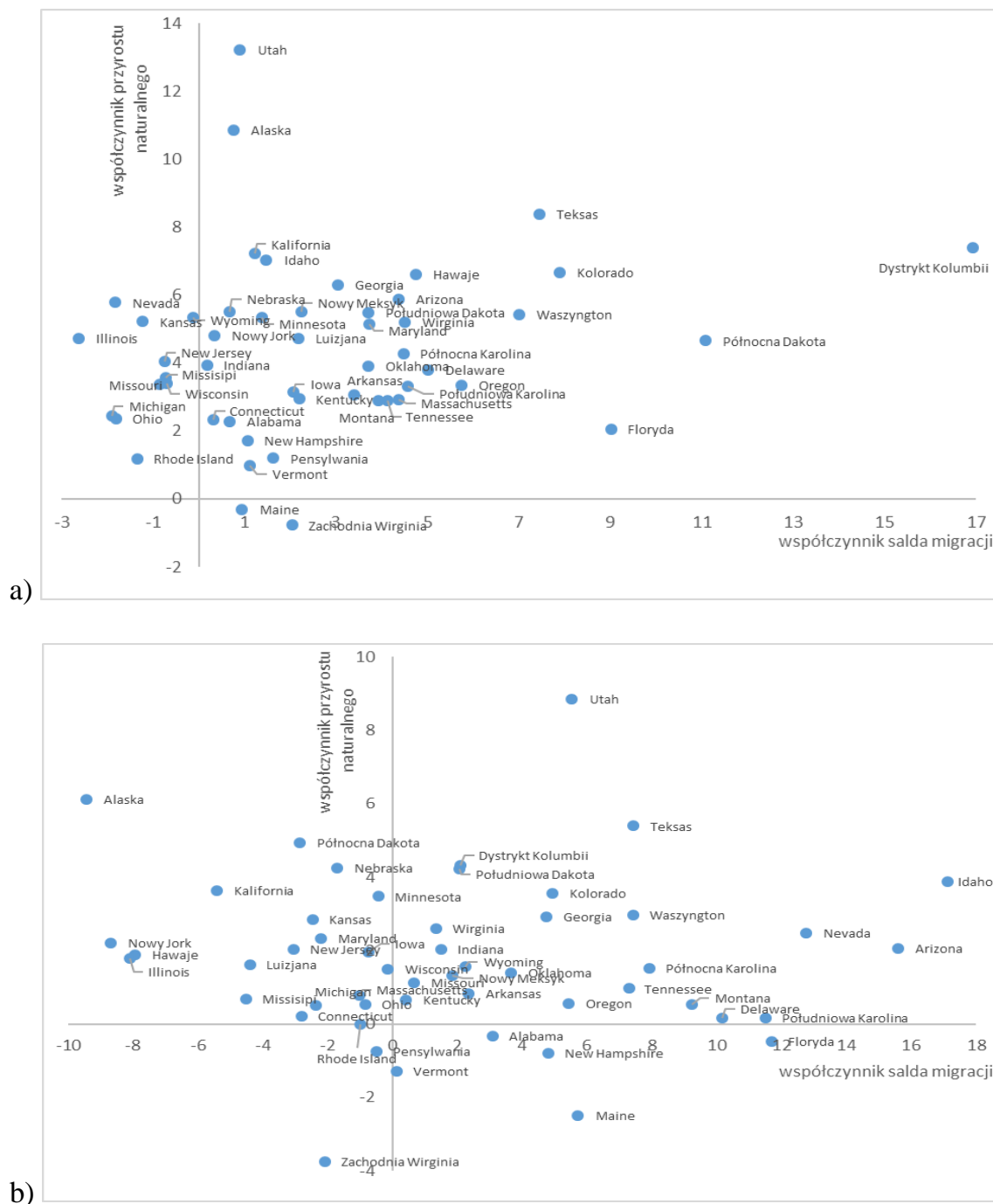

Rysunek 8. Saldo migracji ludności na 1 000 osób Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym: a) w latach 2011-2020, b) za rok 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Prezentowany obraz salda migracji ludności na 1 000 osób za rok 2020 (rysunek 8b) przypada na pandemię COVID-19, przez co może być nieco zniekształcony ze względu na preferencje ludności podejmującej wyjazdy z bardziej do mniej zaludnionych obszarów.

Zmiany, jakie przeszły poszczególne stany w zakresie ruchu naturalnego i migracji, ilustrują współczynniki przyrostu naturalnego oraz salda migracji dla dwóch przekrojów czasowych – lat 2011 i 2020 (rysunki 9a i 9b).

Rysunek 9. Zmiany współczynników przyrostu naturalnego i salda migracji [w %] Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w ujęciu stanowym dla lat 2011 (a) i 2020 (b).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych U.S. Census Bureau.

Obraz, który wyłania się z analizy zmian współczynników przyrostu naturalnego, a także salda migracji, świadczy o znaczących przesunięciach, jakie nastąpiły w ciągu analizowanej dekady. O przyroście rzeczywistym mówimy wtedy, kiedy liczba ludności w danym roku zwiększyła się, a o ubytku rzeczywistym w momencie, gdy liczba ta zmniejszyła się. W 2011 roku najliczniej reprezentowane były stany wykazujące przyrost rzeczywisty (50 stanów), w tym 45,1% charakteryzowało się dominacją przyrostu naturalnego nad dodatnim saldem migracji, a 29,4% dominacją przyrostu migracyjnego nad przyrostem naturalnym. Tylko jeden stan – Rhode Island – zanotował ubytek rzeczywisty ludności, o czym przesądziła przewaga ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym. W 2020 roku takich stanów było już 15 (29,4%), z czego aż 11 cechowało się przewagą ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym. W grupie stanów, które zwiększyły swoją populację, najliczniej reprezentowane były te z przewagą dodatniego salda migracyjnego nad przyrostem naturalnym (33,3%).

Podsumowanie

Uzyskane wyniki prowadzonych analiz wykazały systematyczny wzrost liczby ludności, przy jednoczesnym spadku rocznych przyrostów populacji i różnicowaniu się składu rasowego. Zmniejsza się liczba urodzeń, maleje dzietność, rośnie liczba zgonów, zwłaszcza w ostatnich 2 latach, co znajduje potwierdzenie także w analizowanej literaturze. Sytuacja demograficzna w roku 2020 i kolejnym – 2021 kształtowała się pod wpływem pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2, co dodatkowo przełożyło się na zmniejszenie poziomu urodzeń i silny wzrost zgonów. Wpływ ten był nie tylko bezpośredni, ponieważ epidemia przełożyła się również na pogorszenie jakości opieki zdrowotnej.

Zaznaczają się coraz silniej procesy starzenia społeczeństwa amerykańskiego, o czym świadczy m.in. rosnąca mediana wieku czy zwiększający się systematycznie udział ludności w wieku 65 lat i więcej, co jest zbieżne z wynikami przytaczanych we wprowadzeniu opracowań. Nasila się proces starzenia się ludności Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, będący wynikiem wydłużania trwania życia. Jest on pogłębiany przez zmniejszający się poziom dzietności. Charakterystyczną cechą populacji powyżej 65 lat będzie w najbliższej przyszłości znacznie wyższe tempo wzrostu niż populacji młodej. Starzenie się społeczeństwa w przypadku Stanów Zjednoczonych nie wiąże się jednak z zagrożeniem depopulacji kraju. Prognozy wskazują na zwiększanie się liczby seniorów w społeczeństwie i na dalszy ciągły przyrost liczby ludności. Starsza populacja będzie rosła, co podtrzymuje przede wszystkim wzrost populacji Florydy i Południowego Zachodu.

Zmniejsza się napływ ludności z zagranicy, spowodowany m.in. gospodarczym kryzysem na początku ostatniej dekady i wprowadzanymi ograniczeniami rządowymi. W kolejnych spisach obserwowany jest wzrost populacji Latynosów, czarnoskórych, Azjatów i wielorasowej, a ubywa ludności białej. Populacja Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej staje się powoli większa, starsza i coraz bardziej zróżnicowana rasowo.

Zachodzące zmiany demograficzne będą rzutowały w nieodległej przyszłości na konieczność dostosowania się do zmieniającego się profilu populacji. Będzie to dotyczyło szeregu podstawowych dziedzin, takich jak: wzrost gospodarczy i jego tempo zmian, praca, trendy na rynku mieszkaniowym, emerytury, budżety domowe i federalne, opieka oraz wydatki na zdrowie czy dobrostan starzejącej się populacji. Ostateczne konsekwencje opisanych trendów demograficznych będą uzależnione od decyzji politycznych i niewątpliwie będą stanowić wyzwania rozwojowe.

Bibliografia

- Biały, S., Długosz, Z. (2015). Typologia demograficzna krajów Europy wg Webba w latach 2005-2025. *Kultura i Polityka*, 18, 151-164.
- Bishop, J.A., Formby, J.P., Smith, W.J. (1997). Demographic Change and Income Inequality in the United States, 1976-1989. *Southern Economic Journal*, 64(1), 34-44.
- Brown, D.L. (1984). Implications of Population Change in Rural America. *Journal of the Community Development Society*, 15(2), 105-118.
- Carlson, A.C. (2005). *The fertility gap: Recrafting American population*. Family Policy Ledures, Family Research Council, 14 December: 1-14.
- Childs, E. (2006). Black and white: Family opposition to becoming multiracial. In: D.L. Brunson (ed.), *Mixed messages: Multiracial identities in the "color-blind" era* (s. 233-247). Boulder: Lynne Rienner Press.
- CRS Report for Congress. (2011). *The Changing Demographic Profile of the United States*. Congressional Research Service, RL32701. Pobrane z: www.crs.gov.
- Florczak, W., Przybyliński, M. (2016). Zmiany w liczebności i strukturze populacji a rozwój społeczno-ekonomiczny. *Studia Ekonomiczne*, 3(XC), 396-422.
- Fonseca, J.W., Wong, D.W. (2000). Changing Patterns of Population Density in the United States. *The Professional Geographer*, 52(3), 504-517.
- Frączak, E. (2010). Struktura ludności według podstawowych cech demograficznych. W: J. Kurkiewicz (red.), *Procesy demograficzne i metody ich analizy* (s. 104-137). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
- Freeman, R.B. (2007). Migracje w procesie globalizacji. *Gospodarka Narodowa*, 1-2, 99-129.
- Goodhart, Ch., Pradhan, M. (2017). Demographics will reverse three multi-decade global trends. *BIS Working Papers*, 656, 1-29.
- Historical Population Change Data. (1910-2020). Pobrane z: <https://www.census.gov/data/tables/time-series/dec/popchange-data-text.html>.
- Holloway, S.R., Wright, R., Ellis, M., East, M. (2009). Place, scale, and the racial claims made by white-minority parents for their multiracial children in the 1990 census. *Ethnic & Racial Studies*, 32, 522-547.
- Holzer, J.Z. (2003). *Demografia*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Johnson, J.E. (2022). Does the Census Miss the Native-Born Children of Immigrant Mothers? Evidence from State-Level Undercount by Race and Hispanic Status. *Population Research and Policy Review*, 41, 139-195.
- Johnson, K.M., Lichter D.T. (2016). Diverging Demography: Hispanic and Non-Hispanic Contributions to U.S. Population Redistribution and Diversity. *Population Research and Policy Review*, 35(5), 705-725.
- Koch, J.V., Cebula, R.J. (2004). The final 2000 Census state response rates: myths and realities. *The Social Science Journal*, 41(4), 575-585.
- Komunikat prasowy 1 – CB21-CN.55. (2021). *2020 Census Statistics Highlight Local Population Changes and Nation's Racial and Ethnic Diversity*. Pobrane z: <https://www.census.gov/newsroom/press-releases/2021/population-changes-nations-diversity.html>.
- Komunikat prasowy 2 – CB22-112. (2022). *Nation Continues to Age as It Becomes More Diverse*. Pobrane z: <https://www.census.gov/newsroom/press-releases/2022/population-estimates-characteristics.html>.
- Lesthaeghe, R.J., Neidert, L. (2006). The Second Demographic Transition in the United States: Exception or Textbook Example? *Population and Development Review*, 32(4), 669-698.

- Mester, L.J. (2017). *Demographics and Their Implications for the Economy and Policy*. Speech. Cato Institute's 35th Annual Monetary Conference: The Future of Monetary Policy – Washington, DC. Pobrane z: <https://www.clevelandfed.org/-/media/project/clevelandfedtenant/clevelandfedsite/collections/speeches/sp-20171116.pdf>.
- Morrow-Jones, H. (1991). America's Changing Population: Census Monograph Series, the Population of the United States in the 1980S. *Journal of Urban Affairs*, 13(2), 243-250.
- O'Hare, W.P. (2019). *Differential Undercounts in the U.S. Census Who Is Missing?* Springer Briefs in Population Studies, Springer Open.
- ONZ. (2019a). *World Population Ageing*. Pobrane z: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Report.pdf>.
- ONZ. (2019b). *World Population Prospects, Highlights, United Nations, New York*. Pobrane z: https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf.
- ONZ. (2019c). *World Population Prospects, Volume II: Demographic Profiles, United Nations, New York*. Pobrane z: https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Volume-II-Demographic-Profiles.pdf.
- Ortman, J., Velkoff, V., Hogan, H. (2014). *An Aging Nation: The Older Population in the United States*. Washington: U.S. Census Bureau, DC.
- Publikacje spisowe*. (2022). Pobrane z: <https://www.census.gov/library/publications.html>.
- Robinson, G.J., Bashir A., Gupta, P., Woodrow, K.A. (1993). Estimation of Population Coverage in the 1990 United States Census Based on Demographic Analysis. *Journal of the American Statistical Association*, 88, 423.
- Rockquemore, K.A., Brunsma D.L. (2008). *Beyond Black: Biracial identity in America*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Rocznik demograficzny 2021*. (2021). Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Sabo, S., Johnson, S., (2022). *Pandemic Disrupted Historical Mortality Patterns, Caused Largest Jump in Deaths in 100 Years*. Pobrane z: <https://www.census.gov/library/stories/2022/03/united-states-deaths-spiked-as-covid-19-continued.html>.
- Smith, R.D. (2019). Marital fertility patterns and nonmarital birth ratios: an integrated approach. *Genus*, 75, 9.
- Taeuber, C., Taeuber, I.B. (1958). *The Changing Population of the United States, Census Monograph Series*. New York: John Wiley and Sons.
- Taeuber, I.B. (1967). Demographic Transitions and Population Problems in the United States. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 369, 131-140.
- U.S. Census Bureau. Pobrane z: <https://www.census.gov/>.
- Vespa, J., Armstrong, D.M., Medina, I. (2020). *Demographic Turning Points for the United States: Population Projections for 2020 to 2060*. Washington: U.S. Census Bureau, DC.
- World Population Prospects 2019*. (2019). New York: United Nations.
- World Population Prospects 2022. Summary of Results*. (2022). New York: United Nations.
- Yancey, G., Lewis, R. Jr. (2009). *Interracial families: Current concepts and controversies*. New York: Routledge.